

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 31957/2023
11.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Драгане Бољевић, Весне Станковић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир М. Поповић адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Високи савет судства, Привредни суд у Београду, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 114/22 од 14.09.2023. године, на седници одржаној 11.07.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 114/22 од 14.09.2023. године.

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Вишег суда у Београду Гжрр1 114/22 од 14.09.2023. године - дела првог става изреке, којим је одбијена жалба тужене и потврђена првостепена пресуда за износ од 14.822,88 динара са законском затезном каматом од 06.10.2021. године

УКИДАЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гжрр1 114/22 од 14.09.2023. године у преосталом делу првог става изреке којим је одбијена жалба тужене и у ставовима другом и трећем изреке којима је одлучено о трошковима поступка, као и пресуда Другог основног суда у Београду Прр1 150/2021 од 31.03.2022. године у ставу другом изреке за износ од 21.854,54 динара са законском затезном каматом од 06.10.2021. године, и у том делу предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Другог основног суда у Београду Прр1 150/2021 од 31.03.2022. године, ставом првим изреке, дозвољено је преиначење тужбе учињено поднеском тужиоца од 10.02.2022. године. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да накнади тужиоцу имовинску штету од 36.677,42 динара због повреде права на суђење у разумном року са законском затезном каматом од подношења тужбе 06.10.2021. године до исплате. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев за исплату законске затезне камате на досуђени износ за период од 03.01.2002. до 06.10.2021. године. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да

накнади тужиоцу трошкове парничног поступка од 48.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Означена првостепена пресуда је пресудом Вишег суда у Београду Гжрр1 114/22 од 14.09.2023. године потврђена у ставовима другом и трећем изреке, а жалбе парничних странака одбијене (став први изреке) и преиначена по жалби тужене у ставу четвртом изреке, тако што је тужена обавезана да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка од 39.000,00 динара (став други изреке) и одбијени захтеви парничних странака за накнаду трошкова другостепеног поступка (став трећи изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је, због погрешне примене материјалног права, благовремено изјавила ревизију са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној (посебна ревизија), применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Посебна ревизија је, у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11, 49/13-УС, 74/13-УС, 55/14, 87/18, 18/20, 10/23 – у даљем тексту: ЗПП) изузетно правно средство које се, због погрешне примене материјалног права, може изјавити против другостепене пресуде која се не би могла побијати ревизијом. О дозвољености посебне ревизије одлучује Врховни суд, ценећи потребу одлучивања о том правном средству због разматрања правних питања од општег интереса или у интересу равноправности грађана, уједначавања судске праксе или новог тумачења права.

По оцени Врховног суда, наводи тужене којима се оспорава висина штете оправдавају одлучивање о изјављеној ревизији, с обзиром на правно схватање које је овај суд изразио у својим одлукама поводом спровођења извршења на основу извршне исправе донете применом неуставног прописа, због чега је одлучено као у првом ставу изреке, на основу члана 404. ЗПП.

Врховни суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија тужене делимично основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код „Југобанке“ а.д. Београд, над којом је решењем Трговинског суда у Београду Ст 22/02 (садашњи број Ст 59/10) од 03.01.2002. године отворен поступак стечаја, у коме је тужиоцу утврђено потраживање од 42.721,88 динара (14.422,88 динара главни дуг, а 27.899 динара обрачуната камата) од чега му је остало неисплаћено још 36.677,42 динара. Повреда тужиоачевог права на суђење у разумном року у означеном поступку утврђена је решењем Привредног суда у Београду број 5 Р4 Ст. 1220/21 од 10.05.2021. године. Југобанка је пословала капиталом у већинском власништву државе и друштвених и државних предузећа до почетка санације (05.07.2001. године), када су њене дотадашње акције проглашене ништавим и издате нове, које је све купила савезна Агенција за осигурање депозита и санацију банака, те је као оснивач Југобанке а.д. Београд уписана та агенција од 05.07.2001. године, а од 05.07.2005. године њена правна следбеница - Агенција за осигурање депозита.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су применом члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року и 172. Закона о облигационим односима закључили да је тужена одговорна за имовинску штету проузроковану тужиоцу повредом права на суђење у разумном року.

Правила је став нижестепених суда. Тужена одговара за штету јер тужилац без своје кривице није наплатио новчано потраживање из радног односа код стечајног дужника, које му је признато у стечајном поступку, а правноснажним решењем утврђено је да му је у том поступку повређено право на суђење у разумном року. Ово стога што су ингеренције управљања и руковођења Југобанком а.д. биле под контролом њених акционара - друштвених и државних предузећа до 5.07.2001. године, када су прешле у надлежност правног лица чије органе именује Република Србија и чија се средства за пословање обезбеђују, између осталог, из буџета Републике Србије, због чега та банка није била институционално независна од тужене државе.

Према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда, коју прихватају и редовни судови, тужена држава одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном против стечајног дужника са већинским друштвеним или државним капиталом, односно стечајног дужника који не ужива довољну институционалну и оперативну независност од државе, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року.

На основу изложеног, а пошто су по оцени Врховног суда без значаја наводи ревидента да није утврђена узрочно-последична веза између ненаплаћеног потраживања тужиоца у стечајном поступку и повреде права на суђење у разумном року, одлучено је као у другом ставу изреке, применом члана 416. ЗПП.

Међутим, у погледу висине досуђене накнаде тужена основано оспорава правилност другостепене пресуде.

Закључком стечајног суда тужиоцу је признато новчано потраживање које се састоји од главног дуга са обрачунатом затезном каматом која је приписана главном дугу. У време доношења тог закључка примењивала се одредба члана 3. став 1. Закона о висини стопе затезне камате („Службени лист СРЈ“, број 9/01) којом је било прописано да се обрачун затезне камате врши применом комфорне методе. Међутим, ту одредбу је Уставни суд, у делу који гласи: „применом комфорне методе“, огласио несагласном Уставу одлуком Уз 82/2009 од 12.07.2012. године („Службени гласник РС“, број 73 од 27.07.2012. године), при чему није одредио начин отклањања последица насталих њеном применом. Извршење правноснажних појединачних аката донетих на основу прописа који се више не могу примењивати не може се ни дозволити ни спровести, а ако је извршење започето обуставиће се, како је то прописано чланом 60. став 3. Закона о Уставном суду.

Следствено изложеном, тужилац основано потражује накнаду имовинске штете у висини главног дуга од 14.422,88 динара. Међутим, у преосталом делу, за преостали износ обрачунате и главном дугу приписане затезне камате од 21.854,54 динара,

нижестепени судови су погрешно применили материјално право, на шта се основано указује изјављеном ревизијом.

Одредбе о затезној камати су императивне природе, што значи да се код принудне наплате по службеној дужности примењује каматна стопа прописана законом за цео период у којем се камата обрачунава. У ситуацији када је главници приписана затезна камата за коју није утврђено да ли је обрачуната по методи која је проглашена неуставном, нужно је по службеној дужности извршити разграничење и израчунати камату методом простог интересног рачуна. Нижестепени судови у овом случају нису водили рачуна о томе којом је методом обрачуна износ затезне камате и пропустили су да од стечајног суда по службеној дужности затраже извештај о томе и евентуално, да затраже њено прерачунавање методом простог интересног рачуна.

Из тог разлога, на основу члана 416. став 2. ЗПП, одлучено је као у ставу трећем изреке, тако што су укинута пресуде нижестепених судова за део новчаног потраживања тужиоца од 21.854,54 динара са законском затезном каматом од 06.10.2021. године, и у том делу предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење. У поновљеном суђењу првостепени суд ће употпунити чињенично стање тако што ће од стечајног суда затражити извештај о методу који је примењен приликом обрачуна затезне камате на тужиочево потраживање, а ако је тај обрачун извршен применом комфорне методе, затражиће и њен прерачун применом пропорционалне методе (прост интересни рачун).

Делимично укидање нижестепених пресуда имало је за последицу и укидање одлуке о трошковима поступка, као споредног потраживања које зависи од одлуке о главној ствари.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић